

Iz mojih detinskih dni.

Pripoveduje Anton Antonov.

(Dalje.)

8. Prvi dnevi na paši.

e nikoli prej nisem čakal s tako nestrpnostjo dneva in prilike, da izpolnim očetovo željo, kot tiste dni. Ukazali so mi gnati na pašo.

Lepo rožnato jutro je bilo. Prvi solnčni žarki so že razganjali hladne megle, ki so se cunjasto podile druga za drugo v temne gozdne kotline in brez sledu utonile v njih. Ptički pa so neutrudno žgoleli na drevju in drobili svoje jutranje pesmice v srebrnočistem soglasju.

Tisto jutro sem vstal prvi v naši hiši, ker sem mislil iti s Franckom na pašo, toda atej mi ni dovolil. Prehladno je bilo še zame.

„Pa grem popoldne,“ sem se potolažil ter nestrpno čakal Francka in Pepika iz šole. — Ko sta prišla iz šole, smo se najedli pa obuli vsak svoje čeveljčke. Atej je izpustil živino iz hleva, Francek je pa odvezal kozi in kozlička v njihovi staji. Hajdimo!

Liska je šla najprva. Saj je bila najstarejša in najdalje pri naši hiši. Dala nam je že mnogo teličkov, in marsikatero kapljo njenega mleka sem že tudi jaz užil. Za njo sta stopala vola, sivec in plavec, ki sta bila najlepši živali v našem hlevu. Njima se je pridružil lepi, toda zelo muhasti junček, ki mu je komaj poganjalo rogovje iz glave. Med vse tri pa sta silili rumenka in sivka. Rumenko sem imel rad; sivke sem se pa bal grozno, ker je hudo gledala ter je vselej zarenčala, kadar sem prišel v njeno bližino. Sploh je bila sivka zelo hudobna žival; menda zato je nosila zvonec na vratu. Zelo rad pa sem imel lepo rumenkasti telički, ki sta vedno stopicali okoli rumenke. Nazadnje je pa drobila kozja družina. Kozja rjavka je prav prijazno pogledovala še muzastega kozlička-liščka, ki je z velikansko korajžo skakal po kamenitem plotu: zdaj na eni, zdaj na drugi strani naše ulice. Zraven rjavke pa je drobno in gosposko stopala stara koza muza. Zelo smešna se mi je zdela njena hoja. — Če seštejemo govejo živino, drobnico in nas tri, dobimo število: šestnajst glav.

Francek je bil že star pastir; saj je štel tistikrat že svoje četrto leto samostojnega pastirskega življenja. Zato je pa nama — pastirskima vajencema — podrobno razlagal vse pastirske dolžnosti, sitnosti in prijetnosti. Midva sva ga prav pazno poslušala.

„Predvsem mora biti pastir hraber in junaški. Lisic, volkov, zajcev in takih zverin se ne sme bati,“ je naju poučeval Francek s povzdignjenim glasom. „Če priskače podlasica ali veverica s hruške in skoči ravno na tvojo glavo, se ne smeš ustrašiti, ampak moraš paziti na to, da jo dobiš pod klobuk, ali pa v čevelj, ali pa v jopičev rokav! Za vsa ptičja gnezda v domačem pašniku moraš vedeti, toda ne povedati nikomur zanje! Teh

gnezd ne razdiraj, tudi jajčkov ne jemlji iz njih; ptički so zelo koristne živalce. Ko se zležejo mladički, ne hodi jih gledat prepogostokrat, ker s tem oplašiš starko, ki se potem skuja, pa pusti svoje mladiče, da morajo poginiti gladu. Vedita, da gnezda razkopavajo ter jajčke pečejo že prav hudobni pastirji. Pametni in dobri otroci pa ne počenjajo kaj takega. Če se ti izgubi živina, jo moraš najti; dobro moraš poznati posebno glas zvončka naše sivke, ker je vse polno zvoncev v rebri. Naučim vaju delati piščalke in pisane palice; to mora znati vsak pastir. Piščalke dela pastir zato, da piska svoji pastirski družini, ki mu še prerada nagaja, zlasti poleti, kadar pribrenče brenclji in tiste velike in sitne muhe. S piščalkinim glasom pa jih pridržuješ pri sebi. Pisano palico ima pa vsak pastir zato, da z njo odganja od sebe in od živine strupene kače, ker se takih palic zelo boje. Če veš za kako jamo, glej, da jo ogradiš; zelo nevarno je za tebe samega, da se ne zvrneš vanjo; še nevarnejše pa za živino, da ne skoči vanjo.

Gada pa ubij, če le moreš! Potem ga pa obesi na palico, da ljudje vedo, da je ene kačje pošasti manj po naših pašnikih. Še boljše je pa, če ga takoj pokoplješ. Zelenca tudi preganjaj, ker pravijo, da zleze rad kravam pod kožo! Martinčkov pa ne lovi in ne ubijaj, ker so nedolžne živalce.“

Med Franckovim poučevanjem smo prišli na pašnike.

„Sedaj pa počakamo drugih pastirjev, da se pomenimo, kaj bomo danes počeli na paši,“ predlaga Francek.

Za nami so prignali svojo živino še Adamčev Nacek, Sprotov Janezek, Miščev Jožek in Škanteljev Tinček, tako, da je bila že velika čreda živine, in nas je bilo pastirjev že sedem po številu.

Sprotov Janezek je imel velik kozji rog; nanj je zatrobil.

Starejši člani te velike črede so takoj vedeli, kaj pomeni ta glas. Stopali so dalje navkreber. Mlajši zarod se pa ni dosti zmenil za Janezkovo trobenje. Zato so pa občutili po svojih hrbtih sladkost pastirskih pisanih palic.

„Kaj počnemo danes,“ vpraša Miščev Jožek.

„Po našem in Škanteljevem pašniku pasemo danes,“ meni naš Francek.

„Ali ne, Tinček?“

„Seveda. Pa kozo bomo bíli, da bo veselje,“ izpregovori Škanteljev Tinček.

„In svinjko bomo uganjali,“ pridene Adamčev Nacek.

„To bo prijetno!“ dé Sprotov Janezek.

„Pa ptičja gnezda bomo iskali,“ reče naš Pepček.

„Ti ne boš imel časa za to,“ meni Sprotov Janezek. „Kdo bo pa živino vračal?! Vsak naš vajenec nam mora opravljati ta posel.“

Meni se je tedaj zelo zameril ta Sprotov Janezek. Že prej mi ni bil posebno všeč. Njegovih oči nisem mogel videti, ker je bil njihov pogled hudoben in neprijazen. Njegova obleka je bila veliko bolj capasta in cunjasta kakor pa nas drugih. Klobuk je imel na vrhu raztrgan. Odtam je štrlel dolg čop njegovih las. Samo njegov rog mi je bil všeč.

„Tudi ti, pritlikavec, boš nam vračal živino,“ me je udaril ta hudobni Janezek s svojim strupenim jezikom. „Če ne, bo pa pela ta-le, ki še teleta nauči poslušnosti in pokornosti.“

Odtedaj sem se naravnost bal Janezka. Ogibal sem se ga vedno. Naš Pepček ga pa sploh ni več pogledal. — Janezkov rog se oglasi. Prišli smo na naš pašnik. Starejša živina se je takoj ustavila in jela trgati in muliti sladko mlado travo. Junčki, telički in kozlički so pa še malo ponoreli po zeleni trati, a so se kmalu spomnili, zakaj smo jih prignali na pašo.

„Pojdimo se kozo bit,“ predlaga Skanteljev Tinček.

In naš Francek je šel takoj vrezat hudolesovo kozo na tri noge in pa palico zase. Drugi so si šli pa tudi poiskat palice. Nama je bilo pa naročeno, da skrbno paziva na živino.

Koza je bila dobljena in palice preskrbljene. Sedaj so napravili velik kolobar ter vanj postavili hudolesovo kozo. Z debelim risom so napravili mejo, do katere so imeli igralci pravico stopiti, ne da bi jih smel „kozar“ uloviti ter se jih dotakniti. Nadalje so si določili z velikim kamenom stojišče, odkoder so smeli izpodbijati kozo. Samo še novega „kozarja“ je manjkalo. Žreb je zadel ravno Sprotovega Janezka, kar je bilo meni strašansko pogodil. Njega je pa zelo jezilo, a ni nič izdalo. Prvi je moral postavljati kozo ter paziti, da se kmalu reši kozarjeve službe. A ni imel sreče. Dolgo je moral biti za kozarja. Igralci so namreč s pravo kozjo umetnostjo izpodbijali kozico s svojimi palicami. Te so potem z lisičjo pretkanostjo spravili čez „mejo“. In Janezek je moral še dalje postavljati.

To ga je strašno jezilo. Nam vsem je bilo pa zelo povšeči, ker smo mu iz srca privoščili. Nobeden izmed nas ga ni imel rad.

No, in Janezka je tudi lahko jezilo to večno postavljanje in dirjanje za predrzneži, ki so mu pred nosom odnašali svoje palice. Kajti nič ni bil lahek ta posel za „kozarja“. Skrbeti je moral, da je postavil kozo kolikor-mogoče hitro, potem pa prežati na igralca, da mu ni izmaknil kar na lepem svoje palice. Zraven je bila pa njegova osebna varnost zmerom v nevarnosti. Ali pri vsi svoji pazljivosti jo je dobil katerikrat po nogah.

Slednjič se je Janezku vendarle posrečilo, da se je dotaknil Miščevega Jožka. To je izpremenilo igro v toliko, da je sedaj Janezek izpodbijal kozo, Jožek jo je pa pobiral in postavljaj. Kmalu pa je zamenjal Jožek službo „kozarja“ z igralčevo vlogo, in kozarjeve posle je moral opravljati Škanteljev Tinček. In to je šlo tako dalje in dalje.

Ker smo bili pa vsi zaverovani v igro, nismo nič pazili na živino. Kozja družina je bila še vsa okoli našega igrišča. Ali trmasti voli, svojeglavni junčki, požrešne kravice in brezbrizni telički so se naveličali našega vpitja, skakanja in prerivanja, pa šli po boljši paši. Še samo zvonček hudobne sivke se je čul v daljavi.

„Joj, joj, Francek, naše živine pa ni nikjer videti,“ zavzdihne naš Pepček.

Igre je bilo takoj konec. Janezek se je strašno jezil nad menoj in nad Pepčkom, zakaj nisva bolj pazila na živino. Drugi so pa molčali in šli iskat vsak svojo pastirsko družino. Midva s Pepčkom sva tudi šla. Mislila sva, da je v rebri tako kakor na našem vrtu. Zato sva šla vsak svojo pot.

Prav blizu začujem glas kravjega zvonca. Grem za glasom, ker sem prav gotovo mislil, da je ta zvonec naše sivke. In šla sva: glas pred menoj,

jaz pa za njim. — „Prvi dobim jaz našo požrešno sivko,“ si mislim. „Potem mi naj pa še reče Sprotov Janezek, da sem pastirski vajenec, ki mora vsakemu pastirju vračati živino.“

Tako je misel rodila misel, in vse vkup so naredile iz mene pravega pastirskega mojstra. Kravji zvonec sem še vedno čul, samo zdelo se mi je, da je njegov glas nekoliko slabši, kakor izprva. Vedno težje ga je bilo slišati. Ali jaz nisem obupal; šel sem vedno za njim. Nazadnje je pa popolnoma utihnil.

Solnce se je že nagibalo k zatonu.

„Vrnem se, pa je,“ mislim sam pri sebi. „Saj ni taka reč, če nisem našel živine. Saj sem šele prvikrat na paši. Drugikrat bo pa že bolje. Sicer ima pa Janezek popolnoma prav, ker pravi, da jaz nisem za drugega, kakor da vračam živino. Pa še to sem danes slabo opravil. Drugič bom pa bolje pazil.“

Misleč, da se vračam k Francku in Pepčku, jo prav korajžno maham. V resnici pa se nisem vračal tja, ampak sem se bolj in bolj oddaljeval.

Solnce je bilo že zdrsnilo z neba za gore, in mrak je že leno raztezal svoje sive peruti čez zemljo.

Mene je pa neznansko tresel strah po vseh udih pred onim dolgim in črnogledim možem, ki se dotika neba s svojo divjo glavo.

„Kaj bo, kaj bo, če me oplazi s tisto veliko gorjačo po hrbtu,“ pre-mišljam sam pri sebi.

Strah mi kmalu izvabi jok, jok pa debele solze iz oči.

ln odmevala je moja pesem po mračni praznoti . . .

Francek in Pepček sta medtem časom našla živino in drugi pastirji tudi vsak svojo. Pri živini je bilo torej vse v redu. Toda mene ni hotelo biti od nikoder, kar je zelo skrbelo moja bratca.

Šli so me iskat vsi, samo Sprotov Janezek je ostal pri čredi. Do mraka so me iskali ter klicali po travnatih pašnikih moje ime. Toda razen Miščevega Jožka so se vrnilo vsi žalostni brez mene, kakor mi je potem pravil naš Francek.

Jožek se je bil obrnil natanko v tisto smer, kjer sem vzdihoval jaz, se tresel strahu ter jokal, kakor za stavo. In ravno zadnje ga je pripeljalo k meni. Sicer bi bil moral čakati za kakim grmom, da pride ponoči k meni tisti medved, ki je malo prej lomastil mimo mene. Dolga ušesa je imel, rjavosivkaste barve je bil in velik je bil kakor majhen psiček. Podoben je bil našim domačim zajcem. To zverino sem imel za medveda, ki je baje zelo krvoločna žival.

Ko pa zagledam Jožka, se mi odvali kamen od srca.

„Vsi smo bili v velikih skrbah zaradi tebe,“ mi reče Jožek, ko sva šla potem proti našemu pašniku. „Mislili smo, da te je požrl kak volk, ali pa da te je odnesel tisti veliki strah.“

„Saj sem videl medveda,“ mu zatrdim jaz. „Velika ušesa je imel in podoben je bil našim zajčkom.“

„Prismoda! To ni bil medved, ampak zajec, ki se je tebe ravnotako bal, kakor ti njega,“ mi pojasni Jožek ter se smeje moji neumnosti.

Jaz sem imel pa vsako žival, ki je še nisem videl, za medveda, samo da je stala na štirih nogah. Torej se nikakor ni čuditi, da sem zamenjal tudi divjega zajca s kosmatincem medvedom.

Ko se pridruživa tovarišem, pa poženemo in napotimo se proti domu.

Prišedši domov sem zaspal po večerji med molitvijo na gorki peči. Sanjal sem tisto noč, hude sanje sem sanjal. Med samimi kačami, gadi in zelenci sem hodil. Od strani se mi je smejal Sprotov Janezek. Kače in gadi so stegovali svoje dolge in tanke vratove proti meni ter sikali z ozkimi jeziki. Zelenci so mi pa lezli pod kožo. Tedaj pa je prišel Francek ter prepodil ostudno golazen s svojo pisano palico.

Naslednji dan je bila zopet tista družba na paši kakor prejšnji. Samo pasli nismo več na našem in na Škantljevem, ampak na Miščevem pašniku.

Zopet sva morala vračati midva s Pepčkom živino ter paziti nanjo.

Tudi danes so se igrali kakor včeraj; a niso bili koze, ampak so uganjali svinjko.

Sprotov Janezek je prinesel grčavo leseno kroglo „svinjko“. In skopali so plitvo jamico; vanjo so uganjali svinjko. V precejšnjem razdalju si je napravil vsak pastir malo kotanjico. V nji je moral stati z eno nogo; z drugo je pa lahko stal, kjer je hotel. — Vse je bilo pripravljeno: jamica za svinjko, štiri kotanjice okoli nje in tudi palica za vsakega igralca je bila odrezana. Še samo svinjkarja je bilo treba.

„Ena, dve tri, pojdi vun ti,“ začne žrebat naš Francek.

„Ena, dve, tri, pojdi vun ti,“ žreba zadnjikrat Francek, in Sprotov Janezek je moral zopet prvi prijeti za svinjko. Za svinjkarja je bil še težavnejši posel kakor za kozarja.

Svinjkar je moral ugnati v jamico svinjko. Ko je to dosegel, je moral skočiti z eno nogo v kotanjico. Ko je bila namreč svinjka ugnana, so morali vsi zamenjati svoje postojanke. In če ni bil svinjkar dovolj uren, je moral zopet za svinjko. Kotanjic je bilo namreč vedno za eno manj, kakor je bilo igralcev. In kak revež je bil svinjkar, oziroma njegove noge, če je prišel med palice, s katerimi so mu hranili ugnati svinjko! Marsikaterikrat ga je kdo tako oplazil, da se mu je kar zabliščalo pred očmi.

Tisti dan se je nagibala nesreča zdaj k temu, zdaj k onemu. Vsi pastirji so uživali svinjkarsko čast tisto popoldne.

Midva s Pepčkom sva prav pazljivo gledala igro, toda živine nisva pozabila.

Izgubilo se jih je ta dan samo pet. A te je brž našel Sprotov Janezek, ki je bil med tedanjimi pastirji najpretkanejši v naši vasi. Pa tudi najhudobnejši je bil on med nami.

Celo kleti je že znal. Koliko je razkopal ptičjih gnezd in popekel jajčkov: sam ni vedel. Mene je zelo črtil; tudi Pepčka je precej sovražil. No, pa tudi z drugimi pastirskimi tovariši ni bil kdovekako prijatelj.

To zadnje me je zelo veselilo.

Vračaje se s paše proti vasi smo bili pastirji zelo razposajeni. Francek je naredil nama — Pepčku in meni — piščalki. Manjšo meni, večjo pa Pepčku. Piskala sva na vse pretege. Vmes je pa trobil Sprotov Janezek s

svojim rogom. Bil je zares krasen koncert. Piskanje najinih piščalk, trobenje Janezkovega roga, mukanje in meketanje naše črede in zvonjenje kravjih zvoncev je sililo v strahovitem nesoglasju proti vrhovom somračnih gorâ.

Ko so se utrudila naša pljuča, smo pa odnehali. Tedaj so se pa oglasile žabe v bližnji luži. In koncert je bil še bolj živahen kakor prej.

Janezek kar ni mogel mirovati. Pa je ujel našo muzo ter posadil mene nanjo.

„Le dobro se drži za dlako,“ mi je rekel smeje se in spustil kozo.

Ker ni bila naša muza vajena tega posla, je zdívjala in zdirjala med sivce, plavce, junčke, krave in teličke. In menda je takrat znorela z Janezkom vred vsa naša čreda. Vse se je spustilo v dir. Jaz pa na naši kozi muzi medtem divjanjem živine! Ker je dobila muza marsikatero brco med živino, in tudi bodljajev z rogovi ni bilo malo, je skočila uboga žival z ulice čez plot na stezo. Popolnoma naravno je bilo, da sem se prekucnil jaz s koze. A muza vesela, da je rešena sitnega bremena, je odbrzela, ne brigaje se zame, po stezi naprej proti vasi.

Vsi so bili spet v velikem strahu zame in nič več se niso smejali. Tudi Janezek se ni smejal, ampak molče in potuhnjeno je šel za čredo.

Druge nesreče pa ni bilo, kakor da sem se malo pretresel in precej prestrašil. Toda lahko bi se bila zgodila hujša nesreča.

Pepček je doma natanko vse povedal, kakor se je bilo zgodilo.

Na koncu svojega pripovedovanja je pa samo še izrazil pohvalo naši muzi. To jo je radi svojega junaštva in svoje velike hrabrosti res pošteno zaslužila.

Radi mene se je vnel potem hud in oster prepir med pastirji.

Pa tega vam ne bom natančneje opisaval, povem le toliko, da se je vojska pričela nekako slovesno z velikim šumom in vrisčem, a končala se je pa precej mirno brez vse nesreče in nezgode. Saj se razpor med mladimi ljudmi navadno tako poravna, da so si pozneje še večji prijatelji nego poprej.

Še večkrat sem šel s Franckom na pašo tisto pomlad. Doživel sem vse sitnosti in vse težave, pa učil tudi vse prijetnosti, ki jih nudi pastirsko življenje. Naučil sem se pa tudi vseh potrebnih znanosti in pretkanosti, ki jih zahteva pastirovanje.

Do Jordana in Nila.

(Nadaljevanje.)

Bilo je v petek dne 16. septembra lanskega leta. Jeruzalemski romarji so se zbirali na kolodvoru, da se vrnejo v domovino. Tudi jaz sem šel na kolodvor, toda ne, da se vrnem domov, temveč da se poslovim od svojcev. Nazaret, Kana, genezareško jezero, Tabor: ti sveti kraji so mi bili v glavi in v srcu. Nemogoče se mi je zdelo, ločiti se od Sv. dežele, da ne bi obiskal tudi teh svetih krajev in jih spodobno